

Remiss av SOU 2025:15 Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, MUCF, ställer sig positivt till huvuddragen i betänkandes förslag om att finna vägar som minskar det långvariga behovet av ekonomiskt bistånd för de som skulle kunna arbeta men har synpunkter på tre av betänkandens förslag enligt redogörelse nedan.

Utredningen konstaterar att vissa förslag inte är förenliga med barnkonventionen och Sveriges åtaganden enligt ESK-konventionen, Europakonventionen och är inte fullt ut förenliga med Europarådets sociala stadga varför myndigheten inte kan ställa sig bakom dessa förslag.

6.7.2 Aktivitetskrav eller aktivitetsplikt

Myndigheten tillstyrker det alternativa förslaget, som möjliggör en mer anpassad och stegvis återgång till aktivitet vilket framfördes i remissvaret Ds 2024:29 *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet*¹.

MUCF understryker samtidigt att aktivitetskrav endast får önskad effekt om det finns ett tillräckligt och meningsfullt utbud av insatser, vilket i dag varierar mellan kommuner. Ojämligheter i förutsättningar och samverkan mellan aktörer riskerar att försvaga genomslaget för huvudförslaget varför det behövs en tydligare nationell styrning, uppföljning och struktur för likvärdigt stöd.

MUCF ställer sig positiv till att lagen tydligare möjliggör aktivitetskrav inom ekonomiskt bistånd, eftersom det kan bidra till att bryta passivitet och förbättra psykisk hälsa för unga. Utifrån den kunskap som finns på myndigheten vill MUCF påtala att ett krav på heltidssysselsättning kan bli kontraproduktivt för målgruppen unga som varken arbetar

¹ MUCF:s remissyttrande, diarienummer 1843/12.

eller studerar och har låg arbetsförmåga till följd av psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller långvarigt utanförskap.

MUCF kan också, utifrån regeringsuppdraget om att stödja aktörer som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar konstatera att det krävs en samverkan mellan offentliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå för att förändra situationen för unga som varken arbetar eller studerar. Därför anser MUCF att nationell styrning och samordning behöver stärkas, och att myndigheten bör delta i en eventuell delegation som stöd till lokala aktörer.

6.9.1 En tillfällig jobbpremie införs för att utöka det ekonomiska utbytet för den som går från försörjningsstöd till arbete

Förslagen om jobbpremie för biståndsmottagare syftar till att främja självförsörjning bland unga vuxna, vilket är positivt utifrån målet att alla unga ska ha makt att forma sina liv. Jobbpremie kan vara särskilt relevant för unga utan tidigare arbetslivserfarenhet, då även arbete med låga löner skulle ge ett extra ekonomiskt tillskott under en övergångsperiod. Det kan minska trösklarna till arbetsmarknaden och motivera till att ta ett arbete. Utifrån MUCF:s sakkunskap om målgruppen unga som varken arbetar eller studerar finns det dock skäl att lyfta vikten av långsiktighet och målgruppsanpassade insatser som en framgångsfaktor för att unga ska komma ut i arbete eller studier (MUCF, Fokus 2023). Många unga som varken arbetar eller studerar saknar gymnasieexamen, vilket kraftigt begränsar deras möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Här kan jobbpremie som incitament riskera bli en styrning mot en kortsiktig snarare än långsiktig etablering på arbetsmarknaden.

Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll - en begränsningsregel i riksnormen (kapitel 7 och 10)

10.6.1 Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

Förslaget som presenteras riskerar att sänka levnadsstandarden för barn och unga i hushåll med flera barn vilket kan påverka deras uppväxtvillkor negativt. Det kan få långtgående negativa effekter på barns och ungas hälsa, utbildning och framtida etablering i samhället. Förslaget kan särskilt få konsekvenser för målgruppen unga som varken arbetar eller studerar som är en heterogen målgrupp med komplexa utmaningar. Många av de unga som varken arbetar eller studerar har olika former av psykisk ohälsa (MUCF, Fokus 2023) och skulle med dessa förslag riskera att bli ännu mer sårbara och därmed riskera långvarigt utanförskap. Psykisk ohälsa är en av de största riskfaktorer för långvarigt utanförskap hos unga (MUCF 2020 Att leva och inte bara överleva).

I detta ärende har stabschef Stefan Holmgren beslutat. Zekija Mujcic utvecklingsledare har varit föredragande. Remissamordnare Kenneth Condруп har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Stefan Holmgren
Stabschef

Zekija Mujcic
Utvecklingsledare